

**התפתחות קריאה באנגלית כשפה
נוספת – ממצאי רוחב מכיתות
ה' עד י'**

ג'נינה קהן-הורביץ

מכללת אורנים, מכללת גורדון ואוניברסיטת חיפה

זהבה גולדשטיין

אוניברסיטת חיפה

רקע תיאורטי

- האורתוגרפיה האנגלית נחשבת כאורתוגרפיה עמוקה (Frost, 2005).
- רכישת הקריאה באנגלית תלויה בנוסף על הקניית צילי האותיות, גם בהקניית דגמים אורתוגרפיים (ew, -dge, eigh) וחוקים הברתיים (סגורים, פתוחים, נשלט ע"י R, זוג אותיות ניקוד, e שקט ועיצור le). גורמים אלה מאריכים את תהליך רכישת הקריאה לעומת רכישת הקריאה באורתוגרפיות שטוחות יותר (Seymour, Arkine & Erlbo, 2003).

רקע תיאורטי

- ברכישת קריאה באנגלית כשפה נוספת אין את היתרון של הבנת השפה הדבורה שהיא דבר מובן מאליו ברכישת קריאה בשפה ראשונה.
- יחד עם התפתחות הדיוק בקריאה, יש גם חשיבות להתפתחות מהירות בקריאה. ידוע שקריאה בשפה נוספת לעיתים קרובות איטית בצורה משמעותית לעומת קריאה בשפה ראשונה (Segalowitz, Poulson, & Komoda, 1991).

רקע תיאורטי

- ללא זיהוי אוטומטי ומהיר של מילים קריאה הופכת להיות תהליך מייגע. תלמידים שלא מצליחים לקרוא אנגלית בשטף נמנעים מלקרוא ונוצר מעגל קסמים. משמעותו היא שאינם מפתחים קריאה יעילה, אינם נחשפים לאוצר מילים ואינם מרחיבים ידע וכל זה מכיוון שאין להם את היכולת לקרוא שדרכה ניתן לרכוש את הדברים האלה (Koda, 2005).

השלכות דידקטיות

- מידע אודות תהליכי רכישת ידע אורתוגראפי ומהירות ודיוק של קריאת מילים באנגלית עשוי לסייע למחנכים, למתכנני תכניות לימודים ולכותבי ספרי לימוד באנגלית כשפה נוספת להתאים את ההוראה בצורה שתאפשר ליותר תלמידים לרכוש אוריינות באנגלית כשפה נוספת.

מטרת המחקר

- לבדוק התפתחות ידע אורתוגראפי באנגלית כשפה נוספת בקרב תלמידים דוברי עברית כשפה ראשונה.
- לבדוק מהירות קריאה באנגלית כשפה נוספת במדגם רחב מכיתות ה' עד י' ולהשוות את המהירויות לקוראים בשלב מקביל באנגלית כשפה ראשונה.

השערות המחקר

- יימצאו הבדלים משמעותיים סטטיסטית בין שכבות גיל בהתפתחות יכולת זיהוי דגמים אורתוגרפיים ויכולת קריאת מילים באנגלית כשפה נוספת.
- יימצאו מתאמים משמעותיים סטטיסטית בין מדדי מהירות הקריאה (שיום האותיות ומהירות קריאה קולית) ומדדי דיוק הקריאה באנגלית המשקפים את היחס הקיים בין מדדים אלה בשפה ראשונה ובאנגלית כשפה נוספת.

אוכלוסיית המחקר

- בין ינואר ומרץ 2008 נבדקו 174 תלמידי כיתות ה' עד י' מאזורים ברמה סוציו-אקונומית בינונית בצפון הארץ (3 בתי ספר יסודיים ו-2 בתי ספר על-יסודיים). משתתפי המחקר לא כללו תלמידים עם לקות למידה מאובחנת וגם לא תלמידים ששהו בארץ דוברת אנגלית לזמן ממושך או שדברו אנגלית בבית.

אוכלוסיית המחקר

גיל ממוצע	סה"כ	בנים N	בנות N	כיתה
10.2	29	16	13	ה'
11.6	29	19	10	ו'
12.3	31	13	18	ז'
13.3	31	16	15	ח'
14.4	26	12	14	ט'
15.3	28	17	11	י'
	174	93	81	סה"כ

מדדים

משתנה בלתי תלוי – גיל (שכבה)

משתנים תלויים באנגלית:

g

w

1. ידיעת צלילי האותיות ב-ABC

s

(תחום ציונים צפוי 0-36)

ph

oy

2. זיהוי דגמים אורתוגרפיים

igh

(תחום ציונים צפוי 0-79)

משתנים תלויים באנגלית

cat	town	education
strong	mother	
brain	thoughtful	
you	advantage	

a d o p s

Dana is at the farm. She sees some cows and four horses. The ducks are in the water. The farmer is on the tractor. He gives her apples and oranges to take home. What a fun day!

• קריאת מילים ללא

הקשר-דיוק

(תחום ציונים צפוי

0-100

• מהירות שיום –

אותיות (RAN)

• מהירות קריאה

(מספר מילים

בדקה).

דוגמה לכיתות

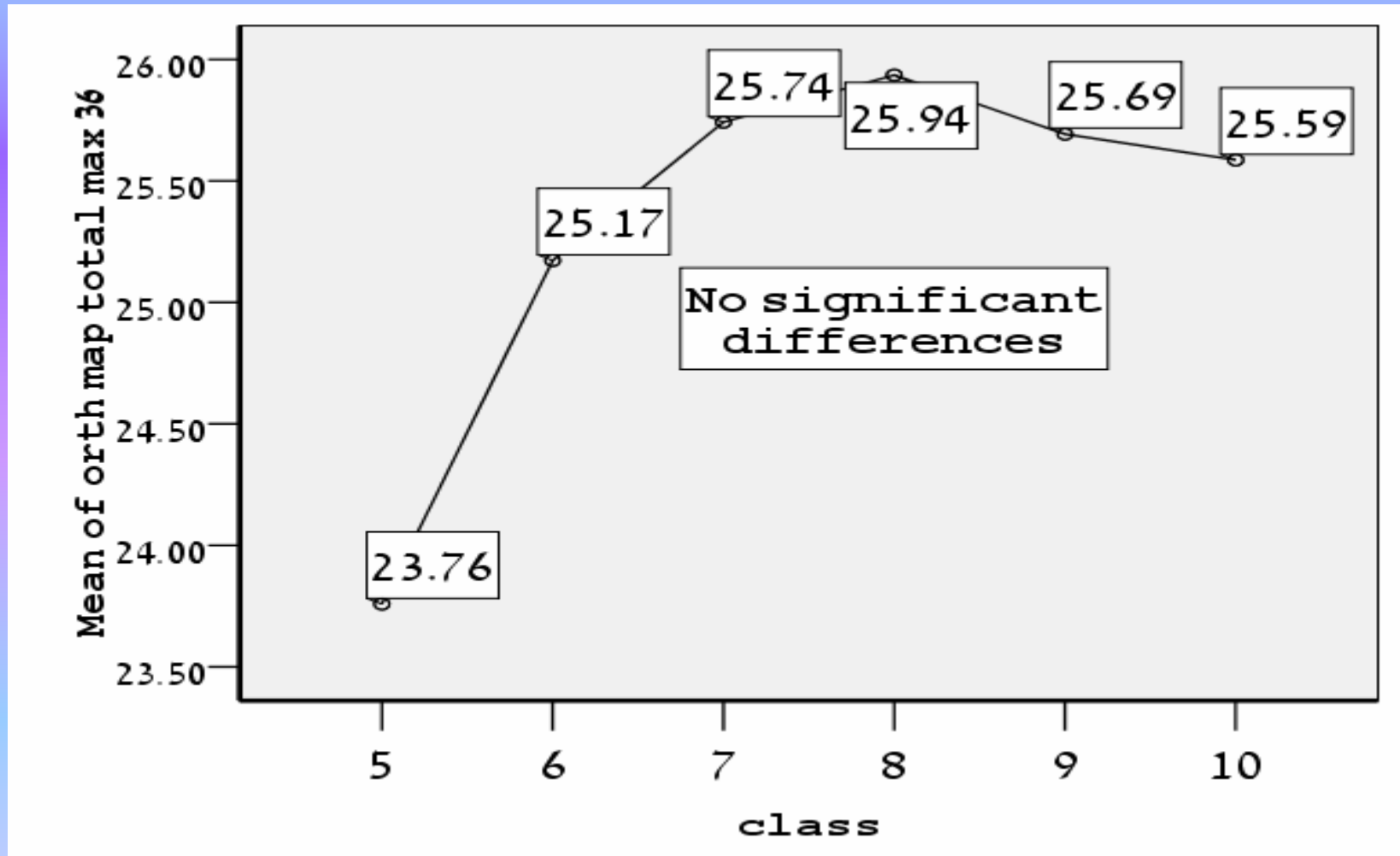
ה' ו-ו'

מקדמי מתאם של פירסון בין ציוני המדדים

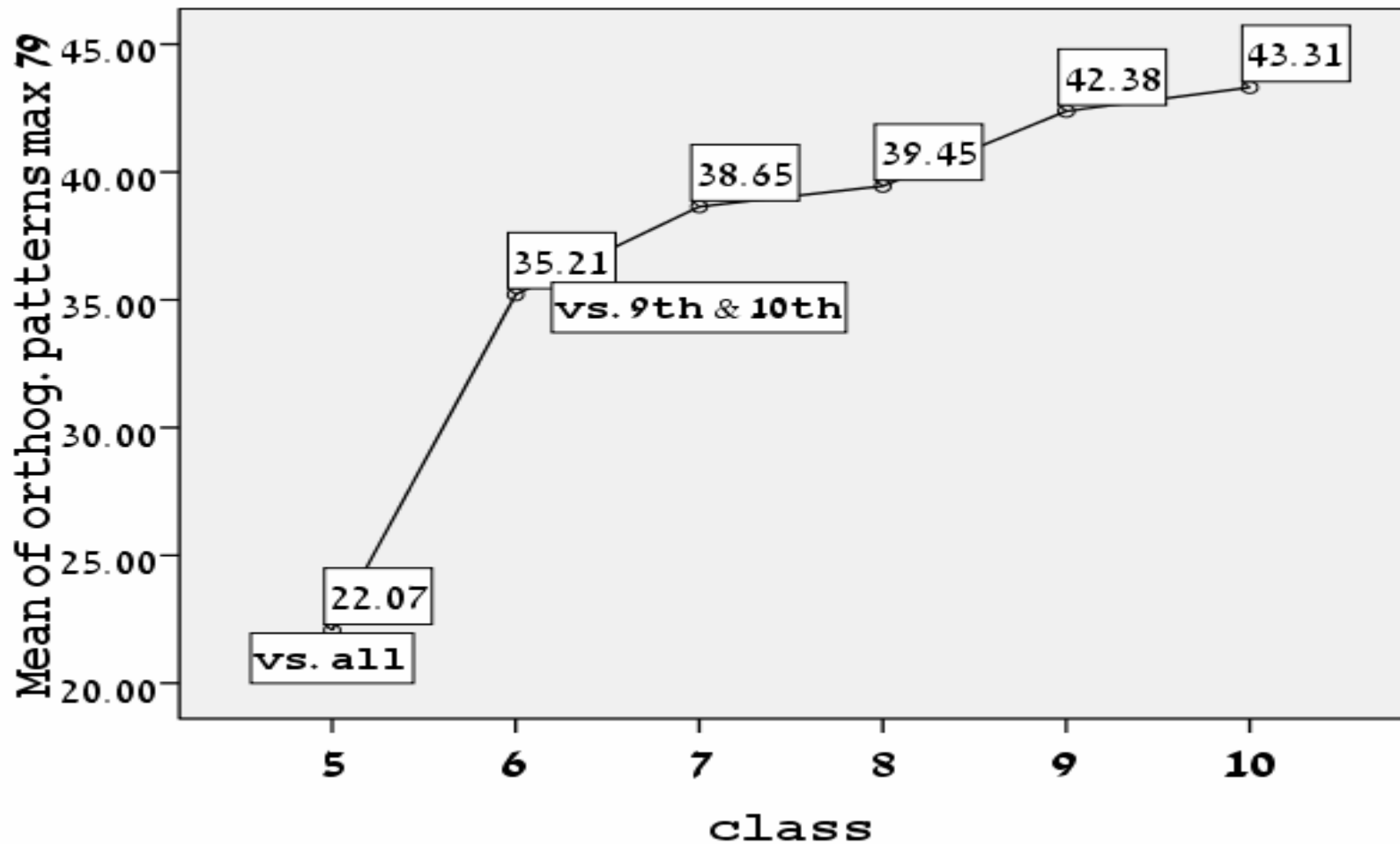
מהירות שיום אותיות	דיוק קריאת מילים	דגמים אורתוגרפיים	צלילי אותיות ה-ABC	
			.28**	דגמים אורתוגרפיים
		.79**	.27**	דיוק בקריאת מילים
	-.70**	-.59**	-.13	מהירות שיום אותיות
-.33**	.28**	.20**	.08	מילים בדקה

** p < .01

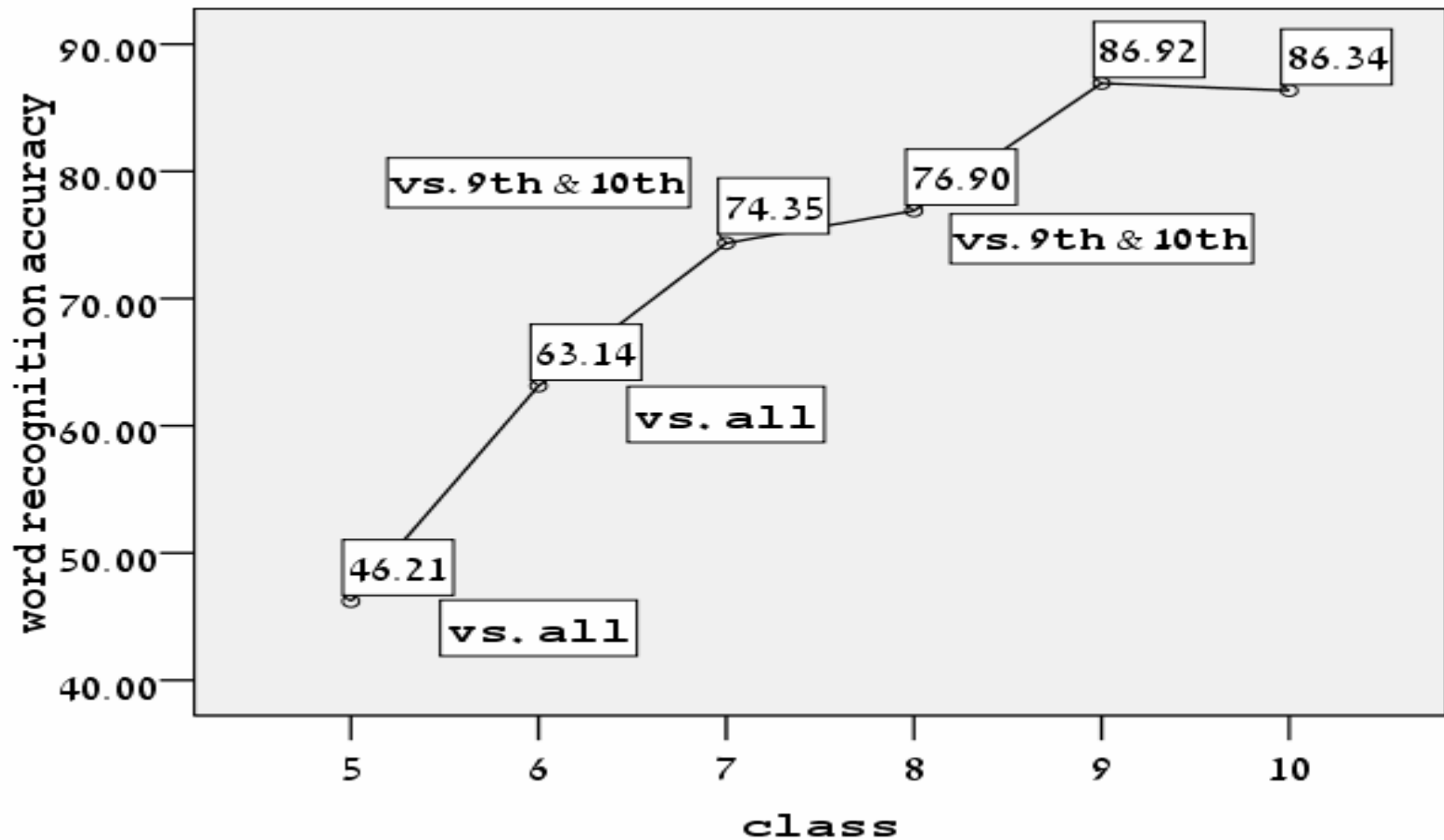
ממוצעי מבחן ידיעת צלילי ה-ABC לפי שכבה

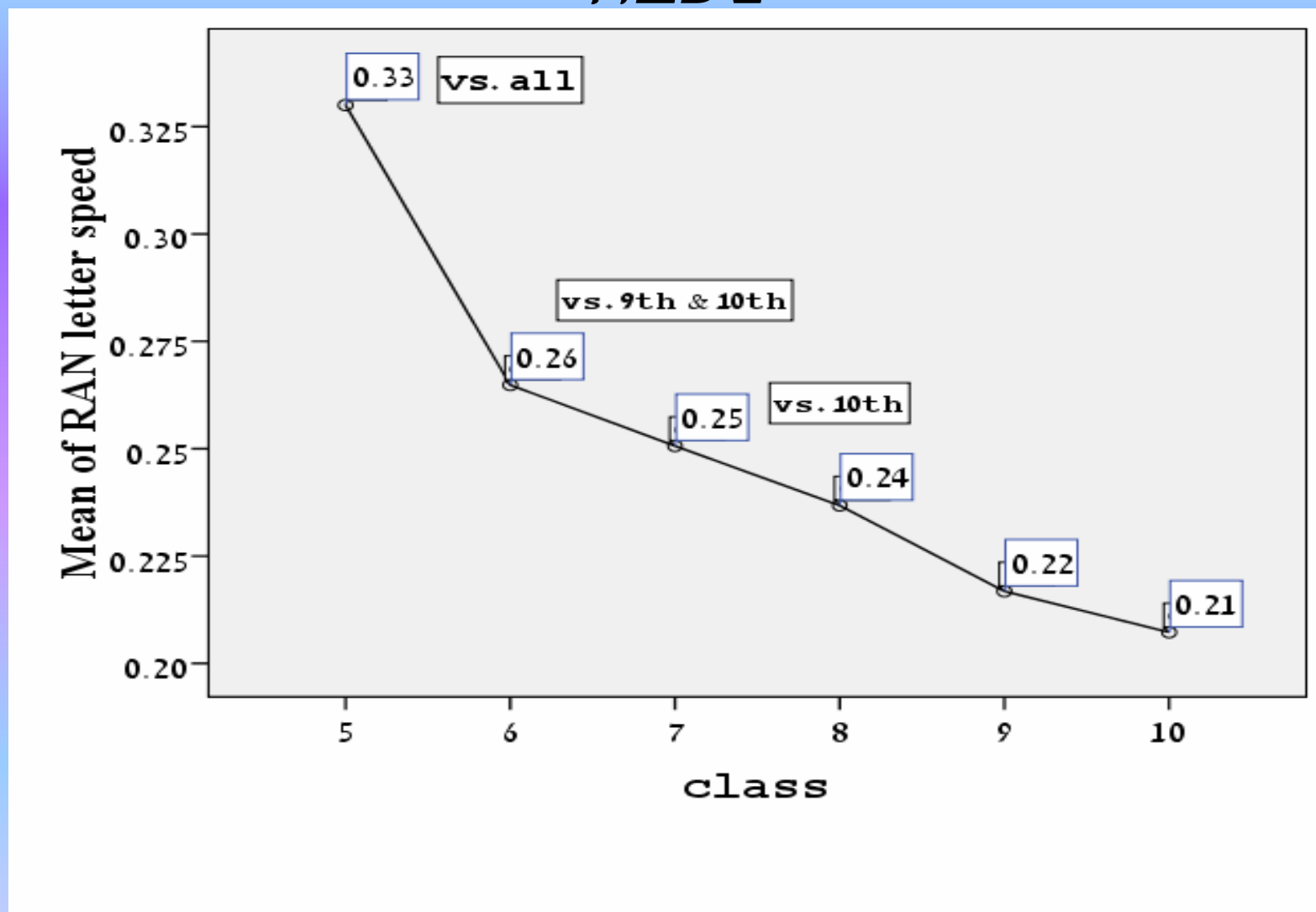
ממוצעי מבחן דגמים אורתוגרפיים לפי שכבה

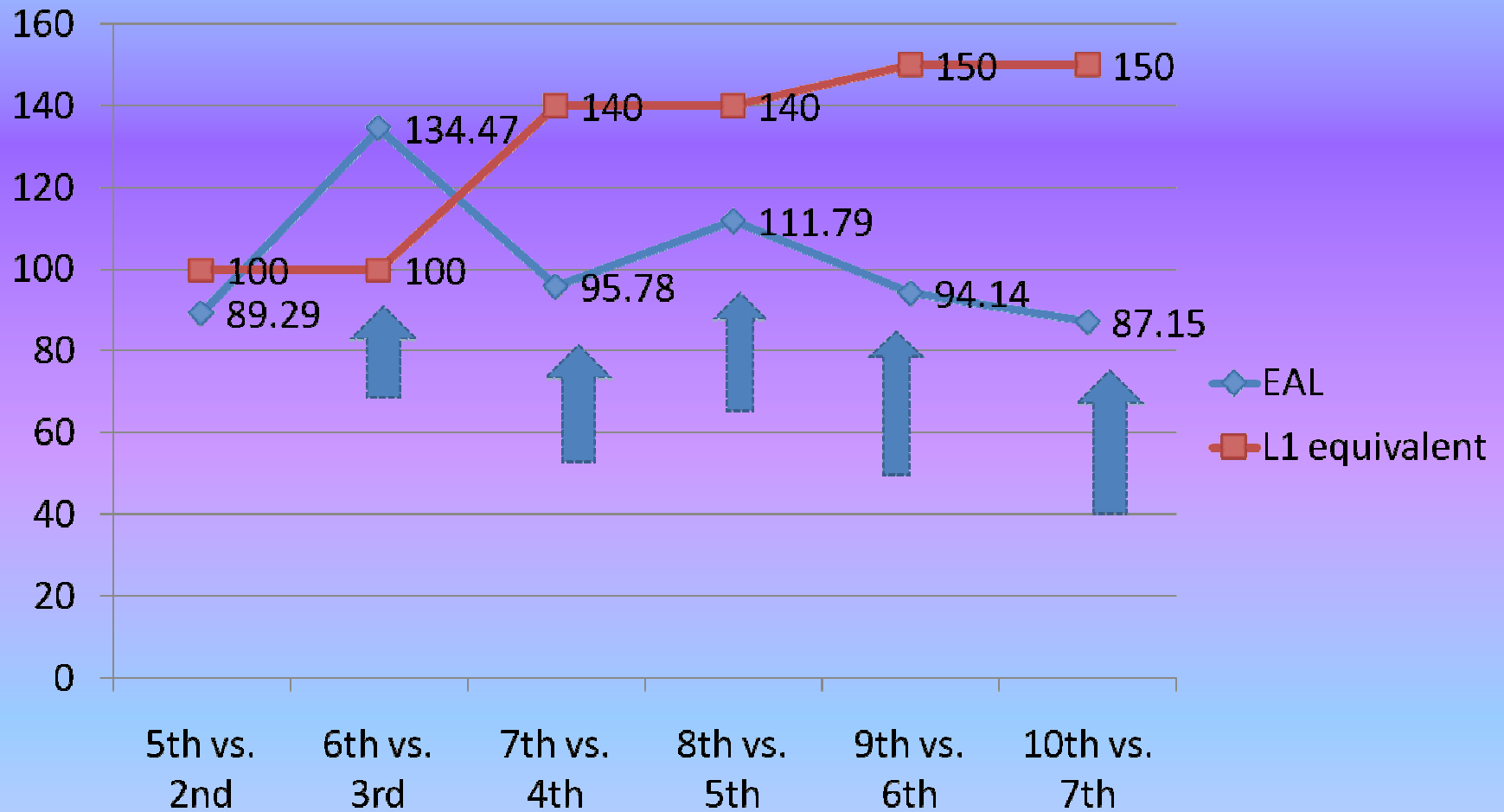
ממוצעי מבחן דיוק בקריאת מילים לפי שכבה

ממוצעי מבחן מהירות שיום אותיות לפי שכבה

השוואת מהירות קריאה לעומת הקורא האנגלי כשפת אם לפי שכבה (מבחן t למדגם יחיד)

דיון

- הממצאים מדגישים את עומק האורתוגרפיה האנגלית. לתלמידים הרוכשים אנגלית כשפה נוספת יש תהליך ממושך של זיהוי דגמים אורתוגראפיים. רכישת הדגמים מאוד קשורה לדיוק קריאת מילים באנגלית. לא די לרכוש את צילי אותיות ה-ABC. מעבר לכך הכרחי גם להכיר את צילי הדגמים האורתוגראפיים הרבים והשונים על מנת להבטיח קריאת מילים מדויקת באנגלית.

דיון

- נצפתה קפיצה משמעותית בידע אורתוגראפי בין כיתה ה' ו-ו' ולאחר מכן התפתחות שאינה משמעותית בין כיתה ו', ז' ו-ח'.
- בקריאת מילים שגם משקפת ידיעת אוצר מילים נצפתה קפיצה משמעותית בין כל שכבה ושכבה חוץ מכיתה ז' ו-ח' שם נצפה יישור קו.

דיון

- יש מתאם גבוהה בין מהירות שיום אותיות וקריאת מילים באנגלית כשפה נוספת. המתאם משקף את אותם תהליכים הנמצאים בבסיס קריאת מילים ומהירות שיום: עיבוד מהיר וברצף ושילוב של תהליכים של קשב, תפיסה, המשגה, ותיהלוך לקסיקאלי ומוטורי (Wolf, Bowers & Biddle, 2000).

דיון

- בהשוואה בין מהירות קריאה באנגלית כשפה נוספת ואנגלית כשפה ראשונה לא היה הבדל משמעותי בין המהירויות בשנה השנייה לקריאה. בכיתה ו' נצפתה תוצאה הפוכה מזו שהיינו מצפים לה בהשוואה. לא נצפו הבדלים משמעותיים במספר המילים שקראו בדקה בין הכיתות בחטיבת הביניים ותיכון. מספר המילים שנקראו בדקה לא עלה מעל הממוצע של 111 מילים.

דיון

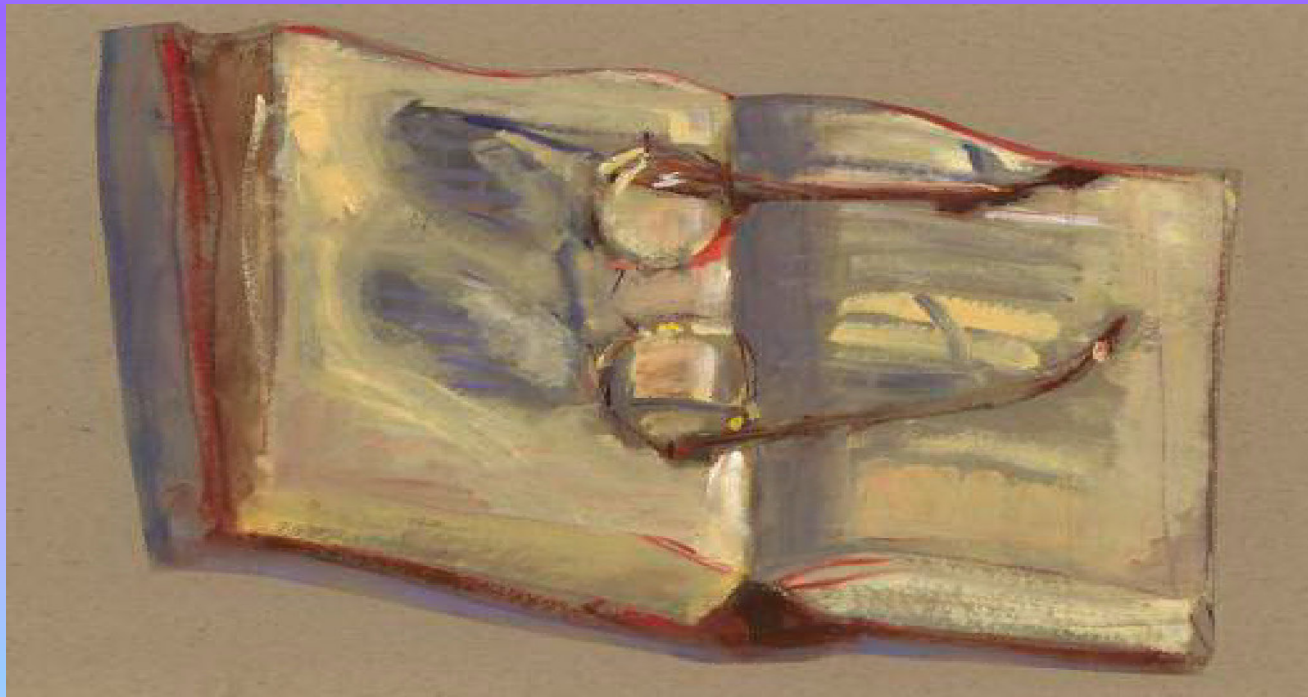
- ממצא זה תומך בטענה של Segalowitz et al. (1991) שקריאה בשפה נוספת הרבה יותר איטית לעומת מהירות בשפה ראשונה, דבר שמעיק על קריאה יעילה. יתכן שלומדי אנגלית כשפה נוספת אינם נחשפים במידה מספקת לטקסטים ההולכים ונהיים מורכבים יותר ויותר.

השלכות חינוכיות

- רצוי וכדאי לפתח דרכים לרכישת דגמים אורתוגראפיים בצורה מפורשת יחד עם עבודה מפורשת על פיתוח מהירות קריאה באנגלית כשפה נוספת. הוראה שכוללת רכיבים כאלה תבטיח שהיכולות הבסיסיות ירכשו בצורה אוטומטית כך שלא ייווצר "צוואר בקבוק" בתהלוך קוגניטיבי ותהיה אפשרות לשחרר יכולות קוגניטיביות להתמודד עם תהליכים גבוהים יותר כגון מיזוג טיעונים, גישה לרקע מתאים והבנת הנקרא.

תודה

horwitz@netvision.net.il

<http://EAL-LD.blogspot.com>